

PROFESSOR TUXTASIN SOLIYEVICH SOLIYEV
TAVALLUDINING 90-YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN
«ZAMONAVIY REVMATOLOGIYADA FANLARARO
MUAMMOLAR» MAVZUSIDAGI

Xalqaro ilmiy-amaliy konferentsiya
materiallari to'plami

Сборник материалов международной научно-
практической конференции

«МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОВРЕМЕННОЙ РЕВМАТОЛОГИИ» ПОСВЯЩЕННОЙ
90-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ПРОФЕССОРА ТУХТАСИН САЛИЕВИЧА САЛИЕВА

Toshkent 2024

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ МЕЖДУНАРОДНОЙ НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЙ КОНФЕРЕНЦИИ

«МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЕ ПРОБЛЕМЫ
СОВРЕМЕННОЙ РЕВМАТОЛОГИИ»
ПОСВЯЩЕННОЙ 90-ЛЕТИЮ СО ДНЯ РОЖДЕНИЯ
ПРОФЕССОРА ТУХТАСИН САЛИЕВИЧА САЛИЕВА

PROFESSOR TUXTASIN SOLIYEVICH SOLIYEV
TAVALLUDINING 90-YILLIGIGA BAG'ISHLANGAN
«ZAMONAVIY REVMATOLOGIYADA FANLARARO MUAMMOLAR»
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY- AMALIY ANJUMAN

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ

- Азизова Ф.Л. – Тошкент тиббиёт академияси Илмий ишлар ва инновациялар бўйича проректор.
- Мирахмедова Х.Т. – 1-сон ички касалликлар пропедевтикаси кафедраси мудури.
- Набиева Д. А. – 1-сон факультет ва госпитал терапия, касб патологияси кафедраси мудури.
- Дадабаева Н.А. – 1-сон ички касалликлар пропедевтикаси кафедраси доценти, т.ф.н.
- Мирзалиева А.А. – 1-сон ички касалликлар пропедевтикаси кафедраси ассистенти.
- Бердиева Д. У. – 1-сон факультет ва госпитал терапия, касб патологияси кафедрас доценти.
- Абдуллаев У.С. – 1-сон ички касалликлар пропедевтикаси кафедраси ассистенти.

Конференция материаллари ревматологиянинг долзарб муаммолари, ревматологик касалликларни замонавий ташхислаш усуллари, даволашда замонавий инновацион ёндашувлар, коморбидлик ва мультиморбидлик муаммолари, ревматологик касалликларнинг реабилитацияси ва профилактика масалаларига бағишланган.

Кенг учрайдиган ва асосий ревматологик касалликларда илмий тадқиқот ишлари натижалари илмий асослаб берилган.

**МАЗКУР «ZAMONAVIY REVMATOLOGIYADA FANLARARO MUAMMOLAR»
MAVZUSIDAGI XALQARO ILMIY-AMALIY ANJUMAN MATERIALLAR TÛPLAMI
ЗАМОНАВИЙ ЎЗБЕК ТИББИЁТИНИНГ УЛКАН НАМОЯНДАЛАРИДАН БИРИ,
РЕВМАТОЛОГИЯ ЙЎНАЛИШИНING АСОСЧИСИ,
БУ СОҲАДА ИЛМИЙ МАКТАБ ЯРАТГАН АТОҚЛИ ОЛИМ,
РЕСПУБЛИКАДА ХИЗМАТ КЎРСАТГАН ТИББИЁТ ХОДИМИ,
Т.Ф.Д., ПРОФЕССОР ТЎХТАСИН СОЛИЕВИЧ СОЛИЕВНИНГ
ЁРҚИН ХОТИРАЛАРИГА БАҒИШЛАНАДИ**

Профессор Тўхтасин Солиевич ревматология соҳасининг тараққиётига беқиёс ҳисса қўшган олим, инсоният учун муҳим бўлган икки касбни – ўқитувчилик ва шифокорликни маҳорат билан уйғунлаштирган юксак иқтидор соҳиби эди. Илм орқали халққа хизмат қилишни, билимдон шогирдлар тайёрлашни умрининг мазмуни деб, ҳаётини шу эътиқодга бахшида этган фидойи устоз сифатида ҳар иккала касбда ҳам энг олий мақомга эришиб, халқнинг ҳурмати ва ишончига сазовор бўлди.

Тўхтасин Солиев республикада ревматология мактабига асос солди, унинг ташаббуси билан МДХ мамлакатларида биринчи бўлиб 1991 йил Соғлиқни сақлаш вазирлиги буйруғига биноан ИАДК – ихтисослашган амбулатор даволаш курси - Республика артрология маркази ташкил қилинди ҳамда ревматологик беморларга тўлиқ ихтисослашган тиббий ёрдам кўрсатила бошланди. 1993 йилда эса бу марказга Республика ревматология маркази мақоми берилди. Унда ҳар йили 40-50 минг бемор амбулатор даволаниб, меҳнат қобилиятини тиклаб келмоқда.

Бугунги кунда ҳам унинг шогирдлари замонавий шифо усулларида фойдаланган ҳолда доимий тиббий эътибор ва назоратга муҳтож ревматологик беморларни даволаб келмоқда. Республикада вилоятларида ҳам профессор Солиев илмий мактабига мансуб алалиётчи-тадқиқотчи шифокорлар кўп, улар устоз ишларини масъулият билан давом эттиришмоқда.

Устоз ҳам олим, ҳам шифокор, ҳам инсон сифатида ҳақиқий ватанпарварларнинг энг олий тоифасига мансуб эди. Тўхтасин Солиевич деган мўътабар ном нафақат тиббиёт соҳасида, балки умумзиёлилар орасида, халқаро миқёсда катта шуҳрат қозонган эди. Унинг умри яхшилик улашиш, савоб амаллар, хайрли ёдловлар билан яна узоқ йиллар давом этади. Зеро, Тўхтасин Солиев яратган инсонийлик, шифокорлик ва олимлик мактаби, фидойилик фалсафаси билан ёғдуланган ҳаёт йўли истиқлол фарзандлари учун ибрат бўстониدير.

Кейинги йилларда тиббиётга давлат сиёсати даражасида эътибор кўрсатилмоқда. Домлага ўхшаш дилкаш, ўз соҳасини яхши кўрадиган ва яхши биладиган олижаноб ва довиорак мутахассислар, профессор Солиев яратган илмий мактабнинг ватанпарвар ворислари - улуғ устозларига муносиб фидойи ревматологлар сафи янада кенгайишидан умидвормиз.

РЕВМАТОИД АРТРИТ БИЛАН КАСАЛЛАНГАН БЕМОРЛАРДА ПЕРИФЕРИК ҚОНИДАГИ ЛИМФОЦИТЛАРНИНГ СУБПОПУЛЯЦИЯ ТАРКИБИНИНГ ХУСУСИЯТЛАРИ

Амриллаев Улуғбек Шерзодович даволаш факультети
Илмий раҳбар: PhD Ахмедов Ибрат Амриллаевич

Самарқанд давлат тиббиёт университети, 1-сон ички касалликлар кафедраси.
Самарқанд, Ўзбекистон

Ревматоид артрит (РА) бўғимларнинг энг кенг тарқалган яллиғланиш касаллиги бўлиб, тизимли иммун-яллиғланиш зарарланишлари билан биргаликда эрозив симметрик полиартрит билан тавсифланади. ЖССТ маълумотларига кўра РА тарқалиши 0,5% дан 1% гача, умумий ревматик касалликларнинг 10% ни ташкил қилади.

Тадқиқот мақсади. РА билан оғриган беморларда периферик қондаги лимфоцитларининг субпопуляциясидаги ўзгаришларни аниқлаш ва касаллик клиник кечишидаги хусусиятларини баҳолаш.

Материаллар ва тадқиқот усуллари. Тадқиқотимизда Самарқанд давлат тиббиёт университети 1-сонли кўп тармоқли клиникасининг 1-терапия бўлимида РА билан оғриган 125 беморда, назорат гуруҳидаги 25 кишида лимфоцитларнинг асосий субпопуляциялари таркиби ўрганилди.

Текширилган беморлар 18 ёшдан 61 ёшгача бўлиб, уларнинг ўртача ёши $55,23 \pm 1,05$ йилни ташкил қилди. Касалликнинг давомийлиги $7,5 \pm 0,3$ йилни ташкил этди.

Тадқиқот натижалари.

РА билан оғриган беморларда периферик қондаги CD3+, CD4+ ва CD8+ лимфоцитларининг улуши донорлардагидан кўра камайиши, CD56+ улуши соғлом одамларга нисбатан сезиларли даражада ошган ($14,57 \pm 2,56\%$ ва $5,81 \pm 3,47\%$; $p < 0,05$) аниқланди. CD19+ нинг камроқ сезиларли ўсиши кузатилди (мос равишда $14,28 \pm 0,07\%$ ва $21,50 \pm 0,74\%$; $p < 0,05$). CD25+ эрта фаоллашув маркерини (мосравишда $26,03 \pm 1,48\%$ ва $10,35 \pm 1,87\%$; $p < 0,05$) олиб борувчи лимфоцитлар фоизи донорлар гуруҳига нисбатан РА билан оғриган беморларда аниқ ўсишини кўрсатади. CD16+ қийматлари - лимфоцитлар, макрофаглар ва гранулоцитлар назорат гуруҳидагилар кўрсаткичларидан сезиларли даражада фарқ қилмади ($17,73 \pm 2,34\%$ ва $13,80 \pm 6,82\%$; $p > 0,05$).

Хулоса. Шундай қилиб РА билан оғриган беморларда периферик қондаги CD3+, CD4+ ва CD8+ лимфоцитларининг улушининг камайиши, CD25+ ва CD56+ улуши сезиларли даражада ошиши, ҳамда CD16+, лимфоцитлар, макрофаглар ва гранулоцитлар соғлом одамларнинг кўрсаткичларидан сезиларли даражада фарқ қилмаслиги аниқланди.

2 TIP QANDLI DIABET BILAN OG'RIGAN BEMORLARDA DIABETIK NEFROPATIYANING ERTA BOSQICHIDA KLOTHO OMILINING AHAMIYATI

Miraxmedova Xilola To'xtasinovna, Sadikova Nigora Gayratovna, Botirova Nigina Akram qizi
Toshkent Tibbiyot Akademiyasi, Toshkent

Diabetik nefropatiyani erta aniqlash buyrak shikastlanishining oldini olish yoki rivojlanishini sekinlashtirish uchun o'z vaqtida choralari ko'rish uchun juda muhimdir.

Tadqiqot usullari

2 tip qandli diabet bilan og'rikan bemorlarda buyrak disfunktsiyasining rivojlanish va taraqqiyotida buyrak kanalchalari va interstitiumning shikastlanishi mexanizmlarini o'rganish maqsadida qon zardobida klotxo omili va sistatin C ni miqdori tekshirilib, o'rganildi. 2 tip qandli diabet bilan kasallangan jami: 120 nafar bemor tekshirildi.

Natijalar

Tekshirilayotgan nazorat guruhidagilarning qon zardobida sistatin C ning konsentratsiyasi $887,05 \pm 180,5$ pg/ml; plazma kreatinining miqdori $75,19 \pm 8,6$ mkmol/l ni tashkil qilgan bo'lsa, 2 tip qand-

li diabet bilan og'rikan gfr cr-cys C (ml/min/1.73 m²) formulasiga ko'ra C2 guruhidagi bemorlarda qon zardobida sistatin C ning konsentratsiyasi 1171,18 ± 119,4 pg/ml; plazma kreatinining miqdori 81,3 ± 13,9 mkmol/l ni tashkil qildi va 2 tip qandli diabet bilan og'rikan gfr cr-cys C (ml/min/1.73 m²) formulasiga ko'ra C 3a guruhidagi bemorlarda qon zardobida sistatin C ning konsentratsiyasi 1342,18 ± 169,01 pg/ml; plazma kreatinining miqdori 88,27 ± 15,5 mkmol/l ni tashkil qildi. Bunda e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra nazorat guruhida buyraklar ko'ptokchalari filtratsiyasi tezligi 87.69 ml/min/1.73m² ni tashkil etgan bo'lsa, bemorlarning buyraklar ko'ptokchalari filtratsiyasi tezligi o'rtacha ko'rsatgichlari C2 guruhda 69.3 ml/min/1.73m² ni tashkil etdi va C 3a guruxda 54.9 ml/min/1.73m² ni tashkil etdi. e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra KFT C2 bo'lgan nazorat va C2li bemorlar guruhlaridagilar qonidagi klotho miqdorining ko'rsatgichlarini o'rgandik. Bunda nazorat guruxida e gfr cr formulasiga ko'ra KFT -87.93 ml/min/1.73m² ni tashkil etgan holatda ushbu guruhdagilar qonidagi klotho miqdorining o'rtacha ko'rsatgichlari 355.34 pg/ml ni tashkil etdi. E gfr cr-cys C formulasiga ko'ra KFT C2 bo'lgan bemorlarni o'rganganimizda KFT o'rtacha qiymatlari 69,3 ml/min/1.73m² ni tashkil etdi ushbu bemorlar qonidagi klotho miqdorining o'rtacha ko'rsatgichlari esa 295 pg/ml ni tashkil etdi.

Xulosa

O'tkazilgan tadqiqot natijalariga ko'ra diabetik nefropatiyalii bemorlarda, surunkali buyrak kasalligining erta bosqichlarida klotho miqdorining, nazorat guruhiga nisbatan miqdorining past bo'lishi va ko'ptokcha filtratsiya tezligi pasayishiga mos ravishda Klotho miqdorining ham pasayib borishi ushbu oqsilning diabetik nefropatiya fonida rivojlangan surunkali buyrak kasalligining erta diagnostikasida muhim ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi.

QANDLI DIABETNING 2 TIPIIDA RIVOJLANGAN SURUNKALI BUYRAK KASALLIGINI ERTA TASHXISLASHDA KLOTHO HAMDA SISTATIN C NI AHAMIYATI

Xilola To'xtasinovna Miraxmedova, Nigora Gayratovna Sadikova, Nigina Akram qizi Botirova
Toshkent Tibbiyot Akademiyasi

Sistatin C va Klotho 2 tip qandli diabet bilan og'rikan bemorlarda diabetik nefropatiya rivojlanishi bilan bog'liq holda o'rganilayotgan ikkita omil. Ikkala omil ham 2 tip qandli diabet bilan og'rikan bemorlarda diabetik nefropatiya rivojlanishi erta diagnostikasida qiziqish uyg'otsada, ular alohida rollarni o'ynaydi va turli ta'sirga ega.

Tadqiqot usullari

Toshkent tibbiyot akademiyasi ko'p tarmoqli poliklinikasi endokrinologiya bo'limida davolanayotgan 120 ta 2 tip qandli diabetli bemorlar kuzatuvga olindi. Ulardan 65 tasi ayol, 55ta erkak bo'lib 30 yoshdan 69 yoshgacha, o'rtacha yoshi 52,5±0,9 yosh.

Natijalar

Nazorat guruhi va bemorlar qonida kreatinin, sistatin C miqdori tekshirilib e gfr cr-cys C formulasi orqali buyraklar filtratsiya tezligini hisoblangan guruhlarning qonida klotho miqdorini o'rganib o'zaro bog'lanish borligini tahlil qildik va qiyosiy o'rgandik. Bunda e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra nazorat va bemorlar guruhlarida kft kamaygani sari klotho miqdorining ham kamayib borishi kuzatildi. Bemorlarda va nazorat guruhida qonda Klotho va sistatin C miqdori tekshirilib e gfr cr-cys C formulasi orqali buyraklar filtratsiya tezligini hisoblab chiqdik va olingan natijalar asosida KFT C2 darajali nazorat va KFT C2 va C3a guruxlaridan iborat bemorlar guruhlari shakllandi. Bunda e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra nazorat guruhida buyraklar ko'ptokchalari filtratsiyasi tezligi o'rtacha qiymatlari 87,69±12,94 ml/min/1.73m² ni , e gfr cr formulasiga ko'ra nazorat guruhida buyraklar ko'ptokchalari filtratsiyasi tezligi o'rtacha qiymatlari - 84,93±12,76 ml/min/1.73m² tashkil etgan bo'lsa , sistatin C ning o'rtacha qiymati 887,05±18,1 pg/ml, kreatininning o'rtacha miqdorlari 75,19±8,6 mkmol/l ni tashkil etdi . e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra kft C2 guruhida kft o'rtacha qiymatlari - 69,3±6,7 ml/min/1.73m² ni , shu guruhdagilar kft e gfr cr formulasiga ko'ra o'rtacha qiymatlari - 79,23±11,75 ml/min/1.73m² tashkil etgan bo'lsa , sistatin C ning o'rtacha qiymati 1171,2±119,4 pg/ml, kreatininning o'rtacha miqdorlari 81,38±13,96 mkmol/l ni tashkil etdi. e gfr cr-cys C formulasiga ko'ra kft C3a guruhini o'rganganimizda kft o'rtacha qiymatlari - 54,9±3,18 ml/min/1.73m² ni, shu guruhdagilar kft e gfr cr formulasiga ko'ra o'rt-